

Lainsäädäntöhanke Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Sisäministeriö asettaa lainsäädäntöhankkeen valmistelemaan ehdotuksen Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 24.11.2025 - 30.10.2026.

Tausta

Rikostiedustelun käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä ja varsin tavallisesti sen mielletään tarkoittavan joko näytön hankkimista rikosprosessia varten tai yksittäiseen rikokseen taikka rikoskokonaisuuteen liittyvää esitutkintaa edeltävää tiedonhankintaa. Rikostiedustelukokonaisuuden kannalta on kuitenkin olennaista huomata, että osa tiedustelutoiminnan tavoitteista ei kytkeydy suoraan haivaituihin rikoslain tunnusmerkistöjen mukaisiin yksittäisiin tekoihin, vaan rikollisuuteen astetta yleisemmin. (Rikostorjunnan tila. Selvityshankkeen loppuraportti. Poliisihallituksen julkaisusarja 1/2018).

Hallintovaliokunta esitti sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassaan mietinnössä eduskunnalle ponneksi, että eduskunta edellyttää hallituksen tehostavan vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja tässä tarkoituksessa muun muassa selvittävän ja arvioivan lainsäädännön kehittämistarpeet ja sen pohjalta valmistelee tarvittavat lainsäädäntöesitykset (HaVM 19/2021 vp, s. 49).

Valtioneuvoston selonteossa tiedustelulainsäädännöstä (VNS 4/2021 vp, s. 17) todetaan, että rikostorjuntaviranomaisten toimivaltuudet laajempaan tiedonhankintaan voidaan selvittää erikseen, koska nykyisellään rikostiedustelussa tiedonhankintatoimivaltuudet kytkeytyvät yksilöitävissä olevaan rikokseen ja henkilöön, ja asia on noussut lausuntokierroksella esiin.

Sisäministeriö käynnisti pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisen lainsäädäntöhankkeen poliisin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi 25.9.2023 (SM047:00/2023). Rajavartiolaitos on ollut mukana valmistelemassa poliisia koskevaa rikostiedustelulainsäädäntöä osallistuen lakihankkeen ohjaus- ja työryhmytyöhön.

Hallintovaliokunta on aiemmissa PTR-viranomaisten toimivaltuuksia koskevissa kannanotoissaan (mm. HaVM 1/2024 vp—HE 107/2023 vp) pitänyt perusteltuna, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä uudistetaan yhdenmukaisesti ja että sääntely on tältä osin mahdollisimman samansisältöistä. Samoin valiokunta on todennut, että

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

esitutkintaviranomaisten käytössä olevien tiedonhankintakeinojen yhdenmukainen sääntely on keskeistä toimivan viran-omaisyyhteistyön näkökulmasta.

Rajavartiolaitoksen osalta on tunnistettu poliisia vastaava sääntelytarve Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevalle lainsäädännölle. Lainsäädäntöhankkeen tavoitteena on erityisesti vahvistaa Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia ennalta estää ja torjua laittomaan maahantuloon liittyvää järjestäytynyttä rikollisuutta sekä torjua vakavaa rikollisuutta, joka uhkaa rajaturvallisuutta.

Suhde hallitusohjelmaan

Hanke toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi otetaan käyttöön uusi rikostiedustelusääntely, joka mahdollistaa nykyistä tehokkaamman puuttumisen uhkaperusteisesti muun muassa vakavaan jengi- ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Hallitus arvioi tarpeen perustuslain täsmentämiseksi tehokkaan rikostiedustelun mahdollistamiseksi.

Lisäksi hallitusohjelman mukaan mahdollistetaan tekninen eli automaattinen valvonta tietoverkkojen avoimissa lähteissä sekä arvioidaan verkkoympäristön avointen lähteiden tiedonhankinnan sääntelyn kehittämistä siten, että valvontaa voi suorittaa siviilivirkamies.

Hallitusohjelman mukaan lainsäädäntö, mukaan lukien toimivaltuudet, päivitetään vastaamaan rajaturvallisuuden tarpeita. Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia kehitetään turvallisuusympäristön vaatimusten mukaisesti.

Tavoite ja tehtävä

Hankkeen keskeisin tavoite on Suomen sisäisen turvallisuuden parantaminen ja säädösperustan luominen Rajavartiolaitoksen rikostiedustelulle.

Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluvat sisäisen turvallisuuden uhat muuttuvat jatkuvasti. Tavoitteena on parantaa suomalaisen yhteiskunnan mahdollisuuksia suojautua sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvilta vakavimmilta uhkilta.

Hankkeen tehtävänä on valmistella Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevat keskeiset säännökset ja näin parantaa Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia saada tietoa tehokkaammin Rajavartiolaitoksen tehtäviin liittyvistä sisäisen turvallisuuden uhkista. Hankkeessa valmistellaan hallituksen esitys, joka on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026. Valmistelu voidaan tarvittaessa toteuttaa myös vaiheittain ottaen huomioon perustuslaista nykyisin johtuvat mahdolliset rajoitukset. Samassa yhteydessä voidaan valmistella muut sellaiset lainsäädäntöehdotukset, jotka katsotaan ehdottoman välttämättömiksi.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 119 §:n mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Lain alaan kuuluvista asioista täytyy olla ainakin perussäännökset lain tasolla.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla (1 mom.). Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton (2 mom.). Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä (3 mom.). Lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta (4 mom.).

Perusoikeudet sitovat ja velvoittavat ensi sijassa julkista valtaa. Perusoikeussäätelyn lähtökohtana on yksilön vapauspiirin suojaaminen valtiovallan taholta tulevilta puuttumisilta. Valmistelussa tulee huomioida perus- ja ihmisoikeuksien, erityisesti yksityiselämän suojan toteutuminen niin, että se on tasapainossa sisäisen turvallisuuden ja sen alaan kuuluvien suojattavien oikeushyvien kanssa.

Organisointi

Lainsäädännön muutokset valmistellaan virkатыönä sisäministeriön rajavartio-osastolla. Vastuuvalmistelijana toimii lainsäädäntöneuvos Jaana Heikkinen. Valmisteluun osallistuvat apulaisosastopäällikkö Heidi Björk, asiantuntija Minna Vuolteenaho, ylitarkastaja Roosa Leväinen ja rajaturvallisuussiantuntija Markus Paljakka rajavartio-osastolta. Säädösvalmisteluavustajana toimii osastosihteeri Hanna Kauppinen.

Kustannukset

Työ tehdään virkатыönä. Hankkeeseen käytettävä työaika kirjataan toimintaseurantakohteelle 9999 520 000.

Sisäministeri Mari Rantanen

Kansliapäällikkö Matti Sarasmaa

Jakelu Heikkinen, Björk, Vuolteenaho, Leväinen, Paljakka, Kauppinen

Tiedoksi

Sisäministeriön johto
 Sisäministeriön poliisi-osasto
 Sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö
 Oikeusministeriö
 Puolustusministeriö
 Valtiovarainministeriö

Syyttäjälaitos
 Poliisihallitus
 Suojelupoliisi
 Keskusrikospoliisi
 Tulli
 Tietosuojavaltuutetun toimisto
 Helsingin poliisilaitos

Rajavartiolaitoksen päällikkö
 Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
 Rajavartiolaitoksen esikunnan osastot, suunnittelu- ja talousyksikkö
 Rajavartiolaitoksen raja- ja merivartiostot
 Raja- ja merivartiokoulu
 Vartiolentolaivue

Sisäministeriön viestintä
Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö

VN/32466/2025-SM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: